

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aeli Donati qvod fertvr commentvm Terenti

Donatus, Aelius

Lipsiae, 1905

Prologus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1583](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1583)

matronis exhibituram de non admisso ad se Pamphilo
(*V sc. 1 et 2*).

5 in quinto actu Bacchidis narratio de intus gestis
et colloquium cum Parmenone inducitur, quem nuntium
mittit ad Pamphilum (*sc. 3*), Pamphilique ad ultimum 5
actio gratiarum apud ipsam Bacchidem (*sc. 4*).

of Leo F. 229, 1

6 Docet autem Varro neque in hac fabula neque in
aliis esse mirandum, quod actus impares scaenarum pagi-
narumque sint numero, cum haec distributio in rerum
discriptione, non in numero uersuum constituta sit, non 10
apud Latinos modo, uerum etiam apud Graecos ipsos.

PROLOGVS

I.

1 **1** HECYRA EST HVIC NOMEN FABVLAE a nomine coe-
pit, ut incognitam probaret et ideo spectandam. 2 HECYRA
EST H. N. F. nominatiuo casu figurauit, cum in usu sit, ut
datiuo dicamus. quamuis praesto sint exempla, quibus 15
ueteres per omnes fere casus hoc genus locutionis enun-
tiabant. 3 HECYRA EST H. N. F. haec primo data est
sine prologo ludis Megalensibus, quos Sextus Iulius et
Cornelius Dolabella ediderunt, sed occupato populi studio
(in) funambulis displicuit. post denuo data est ludis 20
funebribus L. Aemilii Pauli, quos fecerunt Q. Fabius
Maximus et Cornelius Africanus. tunc quoque non per-
acta est per studium populi circa gladiatores. tertio ad
postremum introducta Q. Fuluius L. Marcio aedilibus uir-

Held in Did.

3 intus *Steph.*: tertiis *C*, nuptiis *V (dett.)* || 8 actus imparii
tenarumque poganarumque fuit numero cum cum hec *C* || 10 di-
scriptione *L*, descriptione *V(D)*, -nē *C* | sint *C* || 13 Echira
(sic semper) *C* || 14 h.e.n.f. *V* || 15 sunt *C* || 16 ferme *C* ||
18 sex. iulius *V* || 20 in *add. W.* | funabulis *V*, -li *C* | post
denuo *Goetz et Schoell*: postremo *codd.* || 22 max. *V* || 24 intro
(tribunorum) data *C* | martio *CV*

tute actoris L. Ambiui Turpionis est commendata.

4 HECYRA EST H. N. F. totus hic prologus subtilem con-
questionem continet ob hoc, ne aperte populum neglectae
fabulae reum faciat et facile reuocet in fauorem. 5 HAEC
CVM DATA EST NOVA ita dicitur 'data est fabula', ut 'data 5
cena est' et 'datum est prandium'. *et edidit a dato
descendit.* 6 HAEC CVM DATA EST NOVA NOVVM INTER-
VENIT sic et Homerus (*Od. XXIV 40*) 'κεῖσο μέγας μεγα-
λωστί, λειλασμένος ἔπποσυνάων'. 7 *Et dari dicitur fabula
cum agitur, stare cum placet.* 8 HAEC CVM D. E. N. N. 10
I. V. σύλληψις prima: deest enim 'huic'. et est figura
παρονομασία 'noua nouum'.

2 1 VITIVM ET CALAMITAS bene secundum augures:
'uitium' enim est, si tonet tantum, 'uitium et calamitas'
uero, si tonet et grandinet simul uel etiam fulminet. 15

2 VITIVM ET CALAMITAS 'uitium' translatio ab augurio, ut
uitio creati consules dicuntur. 3 Calamitas *παρά τὴν
καλέμην* dicitur, clades quia clam datur, ut aliud sit
grandinis culmum frangentis, aliud furti aut doli mali. sic
Probus. 20

3 3 1 VT NEQVE SPECTARI 'uitium' quod non spectata
est, 'calamitas' quod non cognita. 2 VT NEQVE SPECTARI
NEQVE COGNOSCI mira defensio, siquidem non iudicio co-

1 actorum ambunorum · L · turpionis C, actorum l. ambiui
et l. turpionis V (*dett.*), *corr. Klotz* || 3 nelecte C, non lectae
V (*dett.*) || 4 rerum faciant C | reuocent C, reducat *schol. Ricc.* ||
5 NOVA — 6 datum est *om. C* | et 2.] q2 C | edita a data *Westerh.*,
edit a dat *Schoell* || 8 sic *om. C* | *κετωμετασ μετμεση (μετμεση
t. Wissoua) λεμμενος ιττηραων G², ***** rell.* || 9 *Et om. C* ||

10 CVM — v. *om. C* || 11 i. ^{u.} V | silempsis V, silepsis C | enim
deest C | est *om. C* || 12 *παρονομασία V² (par. dett.), ***** á*
C || 13 *cala C; sic et 16 et 17 | auguris C* || 15 uero *om. C* ||
16 translatum <est> V (*dett.*) | ut *W.*: et *codd.* || 17 dicuntur
consules V (*dett.*) | *παρά τὴν καλέμην V², ***** ita C* || 18 clam
datur *W.*: clamatur *codd.*; *κλάδοις datur Westerh.* || 19 furtim C |
aut L, ut *rell.* | doli malis C, <in> doli (-is *dett.*) malis V
(*dett.*) || 21 vt — cognita *om. V* | SPECTARI] s · C | non] enim C ||
22 calamitas *dett., schol. Ricc., om. C* || 23 COGNOSCI] co · C

moedia exacta est, sed spectari cognoscique non potuit, placitura scilicet si audiretur. 3 VT NEQVE SPECTARI NEQVE COGNOSCI ideo theatrum, ideo spectatores, ideo actores, quia maior pars in gestu est quam in uerbis.

4 COGNOSCI uel probari uel sciri †an Hecyra dicatur hoc est quae sit omnino†.

4 4 1 ITA POPVLVS STVDIO STVPIDVS a deriuatione causae: non quia mala est, inquit, exclusa est, sed quia populus funambuli admiratione obstupuit, quod infra de gladiatoribus dicet ad commutationem causae inducendam. 10

2 ITA POPVLVS <STVDIO> STVPIDVS hic excusatur et populus, qui neque iudicauit de fabula neque tamen stulte errauit. 3 STVPIDVS pro 'stupens', ut (*Verg. Ecl. VI 20*) 'timidisque superuenit Ae.'

5 5 PRO NOVA recte: iam enim non est noua. 15

6 6 ET IS QVI SCRIPSIT HANC OB EAM REM id est ob eam causam, quasi dicat: non iterum acta est sine causa. cur ergo non post funambululum relata est, si ille cessarat? an quia maluit auarum poetam inducere quam suo operi diffidentem? 20

7 7 1 ITERVM REFERRE <'re'> superuacuum est. 2 VT POSSET ITERVM VENDERE aliis scilicet ludis. hoc, ut diximus (*ad v. 6*), ad laudem fabulae refertur, postquam tantum fiduciae poetae dedit.

8 8 ALIAS COGNOSTIS EIVS QVAESO HANC NOSCITE mire 25

1 sed *W.*: si *codd.* | cognosci spectarique *V* | potuerit *codd.* (*cf. Ter.*), *corr. W.* || 2 placitura *cod. Cuiacii*, cognitura *rell.* | audirēt *C* || 4 quia] et *V* (*dett.*) | est *om. V* || 5 an echira dicatur hoc est quae sit omnino *C* (*cod. Cuiacii et Hulsii*), an hecyrā sciri dicatur quae scita sit nomine *V* (*dett.*); *v. append.* || 8 est *I. om. C* || 9 funabuli *CV* | obstrepuit *C* || 12 iudicabit *C* | tantum *C* || 13 ut *om. C* || 14 -que *om. C* | Ae.] s · C || 16 qui ser · h · ob · e · r · C | id est — acta est *om. C* || 17 sine] si *C* || 18 non ergo *C* | funambululum *CV* | est *om. C* | si] ubi *Steph.* | illi *C* || 19 an quia *Goetz et Schoell*: in qua (-am *C*) *codd.* | poeta *codd.*, *corr. ed. pr.*; populum *add. V* (*dett.*) || 21 re *add. W.*; aut 'iterum' aut 're' *Schoell* || 23 referuntur *C* || 25 cognoscis *C*, -scitis *V* (*D*) | e · q · h · C | cognoscite *V* (*dett.*), c · C

illi fauorem ex aliis petit, quae spectatori notae sunt eiusdem poetae, quasi haec omnino <non> nota sit. at in Andria, quae omnium prima est, aliter: ait enim (*prol.* 25—26) 'ut pernoscat, equid spei sit reliquum, <posthaec> quas faciet' etc.

5

II.

9 I I ORATOR AD VOS VENIO ORNATV PROLOGI magna arte hic prologus scriptus est et nimis oratorie, nam totiens expulsa fabula quomodo honeste reuocari potuit, nisi primo ipsa impudentia pro fiducia proferretur et deinde actor peritissimus ipse Ambius probaret et poetam 10 et comoediam, cuius auctoritas elucet ex uerbis, tum deinde subtiliter nouo poetae a uetusto et magnae auctoritatis Caecilio peteretur exemplum et peteretur ingeniosissime? nam quod rudi Terentio contigit, dicit accidisse ueteri Caecilio, quod huic semel, illi saepe, quod huic in aliis 15 numquam, hoc illi fere in omnibus, quod huic Hecyra exacta probatae sunt ceterae, illi partim exactae partimque uix probatae. itaque his omnibus argumentis id actum est, ut neque desperandum sit de Terentio, quod expulsus est, et nihilominus tantum illi attribuendum sit, 20 ut aut par Caecilio, magno tunc poetae, aut ultra etiam melior esse possit. hic autem L. Ambius histrio fuit,

1 petiit C, petit (*ante ex*) V (*dett.*), (*ante fauorem*) *schol. Ricc.* || 2 non *add. Klotz* || 3 omnium *om. C* || 4 et quid C, quid et V | sit spei C || 6 <cum> ornato V | p. <s.> C || 9 impudentia D, *impr. rell.* | profertur C || 10 abibus C, habilis V | et *om. C* || 11 cum deinde V, deinde et tum C; *corr. Steph.* || 12 celi oporteret (in *mg.* optaretur *m. I*) C | et peteretur] fauor expeteretur V (*sim. dett.*) || 14 dicit *cod. Cuiaci*, dum C, memoratur (*post accidisse*) V (*dett.*) | accidissime C | ueteris cecili C || 16 hoc ille C || 17 et acta <et> *codd.*, *corr. W.* | probata est (*om. C*) et cetera (*cetera L, certa VD*) *codd.*, *corr. Steph.* | partem C | exactae ... probatae *Steph.*: exacta est ... probata V (*dett.*), exactam ... probatam C, *schol. Ricc.* || 20 illi tantum V (*dett.*) || 21 magno poete (*om. tunc; recte?*) C, *om. schol. Ricc.* || 22 ambinius V

actor comoediarum. 2 ORATOR AD VOS VENIO oratorem audire oportere ius gentium est, oratorem non licet iniuriam pati. ideo ergo, ne expellatur, non se prologum sed oratorem nominat. Plautus (*Poen. I 2, 171*) 'impias, ere, te: oratorem uerberas'.

- 10 2 1 EODEM VT IVRE VTI SENEM LICEAT ut (*Verg. Aen. V 350*) 'me liceat casus miserari i. a.' 2 SINITE EXORATOR SIM 'orator' est dum rogat, 'exorator' cum impetrauerit: ita illud dicentis, hoc iam effectus significationem habet. 3 *Et* 'orator' est, cui causa defendenda 10 mandatur.
- 11 3 1 QVO IVRE SVM VSVS ADVLESCENTIOR tamquam aliud agens affert exempla, quibus ostendat turpe non esse Terentio exclusam esse unam illius fabulam, cum multorum poetarum multae exactae sint et in his Caecili, cuius 15 illo tempore magna auctoritas fuit. 2 ADVLESCENTIOR haec comparatio minus a positio sonat et uim diminutiuam exprimit, ut (*Verg. Aen. VI 304*) 'iam senior, sed cruda deo u. q. s.'
- 12 4 1 NOVAS QVI EXACTAS FECI VT INVETERAScerent 20 σὺλληψις. 2 *Et* INVETERAScerent agerentur denuo, quia denuo acta noua dicitur fabula. 3 INVETERAScerent in consuetudinem uenirent, spectarentur, amarentur. 4 EXACTAS expulsas.
- 13 5 NE CVM POETA SCRIPTVRA EVANESceret causa facti 25 honestior non se poetae unius sed ipsius poeticae causa laborare.
- 14 6 IN HIS QVAS PRIMVM CAECILI DIDICI NOVAS a simili

4 impia secrete *codd.* (= *Plauti codd. praeter A*) || 6 vt] uti C || 8 agat C | cum] dum V | impetrauerat C || 9 hoc] hanc V | effectus V, affecti C || 12 sum u. a. C || 13 affer C, defert V (*dett.*) | quibus ostendat *om. C* (*recte?*) || 14 Tertio conclusam C || 19 deo *om. C* || 20 EXACTAS — INVETERAScerent *om. C* || 21 σὺλληψις G² (*Steph.*), *** CV | denuo] dum C || 22 denuo W.: dum *codd.*; nondum *Steph.* | acta <est> V (*dett.*) || 25 uanesceret V || 26 honestior <est> V (L) | poeticae Schoell: poete C, poematis V (*dett.*)

argumentum, quod fit per comparationem artificiosam et oratoriam rerum ac personarum.

- 15 **7** 1 PARTIM SVM EARVM uide plus esse in exemplo, siquidem partim exactae sunt Caecili fabulae, partim uix admissae, cum una Hecyra exclusa sit. et est sensus: aut 5 displicui, inquit, aut aliquibus uix placui. 2 PARTIM SVM EARVM EXACTVS pro: in aliis aut dimidiis. et simul splendida locutio est. 3 PARTIM aduerbium est. 4 *Et* proprie locutus est, nam fabulae aut stare dicuntur aut 10 exigi.
- 16 **8** QVIA SCIEBAM DVBIAM FORTVNAM non igitur poetae culpa sed casus est; nam ideo <ad> fortunam euentum rettulit.
- 17 **9** 1 SPE INCERTA CERTVM MIHI sententiose. 2 *Et* uerum, nam ubi certa spes est, nihil opus est labore 15 certo ac uehementi. 3 SPE INCERTA pro 'spei incertae'. an deest 'in'? 4 INCERTA CERTVM honesta figura, quae ἀνάλασις dicitur.
- 18 **10** 1 EASDEM exactas. 2 COEPI τὸ 'coepi' difficultatem facti et molimen ostendit. 3 AB EODEM Caecilio 20 scilicet.
- 19 **11** 1 NOVAS STVDIOSE NE ILLVM AB STVDIO παρόμοιον. 2 NE ILLVM AB STVDIO ABDVCEREM iterum causa honestatis.
- 20 **12** 1 PERFECI VT SPECTARENTVR attende quantum 25 pondus habeat, quod non 'feci' dixit sed potius 'perfecti', ut molem difficultatis ostenderet. 2 VBI SVNT <COGNITAE> PLACITAE SVNT nota participium sine uerbo.
- 21 **13** 1 ITA POETAM RESTITVI IN LOCVM mire non 'Cae-

1 sit C || 4 exacta sint C || 5 echiride conclusa C || 6 aut in quibus C || 7 <et> exactus C | timidis *codd.*, *corr.* Rabbow || 9 stare ... agi C, agi ... stare V (*dett.*), *corr.* Hartman || 12 ad *add.* Westerh. || 15 nam] natur& C || 17 quae om. C || 18 ΔΝΔ ΚΛΔCIC *cod.* Cuiacii, ἀρχαίσις G², **** CV; ἀντίθεσις Steph. || 19 cepit cepit C, coepi coepi V (*dett.*), *corr.* W. || 20 et om. C || 22 παρόμοιον Lindenbr. (*ex cod.* Cuiac.?): περιφρασι G², **** *rell.*; an παρονομασία? cf. Andr. I 3, 13 || 27 VBI SVNT] id est C || 28 SVNT om. V | principium V

- cilium' sed 'poetam', ut hoc generaliter populo praestitisse, non uni homini uideatur.
- 20 **12** 3 VBI SVNT C. P. S. elegans promissio, et hanc placituras, si cognoscatur. et est coniectura a futuro tempore.
- 21 **13** 2 RESTITVI IN LOCVM quia 'remotum' et exclusum dixit.
- 22 **14** PROPE IAM REMMOTVM geminavit secundum antiquos, qui omnes in uerbis liquidas duplicabant.
- 23 **15** 1 AB STUDIO ATQVE AB LABORE bene ostendit populo se profuisse Caecilium poetam ad laborem reuocando. 2 ATQVE ARTE M. 'ab' etiam in tertio commode audiendum est, ut (*Verg. Aen. I 427—29*) 'hic portus alii effodiunt, h. a. t. f. e. a. i. c. r. e., s. d. a. f.'
- 24 **16** IN PRAESENTIA statim ut a populo eiciebatur.
- 26 **18** VT IN OTIO ESSET POTIVS QVAM IN NEGOTIO ex 15 ipsis rerum nominibus ostendit facilitatem deterrendi.
- 28 **20** 1 NVNC QVID PETAM MEA CAUSA bene 'petam' et 'mea causa' quasi orator. 2 MEA CAUSA AEQVO ANIMO commendatio personae leuis per aliam personam grauem secundum praecepta in rhetoricis. 20
- 29 **21** 1 HECYRAM AD VOS REFERO a causa principium narrationis inducitur. 2 HECYRAM AD V. R. principium a quaestione principali, an cognita sit et an spectanda sit. 3 QVAM MIHI a persona dicentis.
- 30 **22** 1 ITA EAM OPPRESSIT CALAMITAS hoc succedit pro 25 illo, quod est a persona aduersariorum. simul ad fortunam rettulit populi culpam; non enim dixit, quod praesto erat. 2 ITA EAM OPPRESSIT CALAMITAS EAM CALAMITA-

1 generaliter] communiter *schol. Ricc.* || 3 p. c. s. *codd.* || 4 est *om. C* || 5 et] id est? || 7 remotum *C (dett.)*, ammotum *V* | geminavit <M> *Steph.* || 9 ostendit bene *C* || 10 se populo *V* | Caecilium *Steph.*: ceterum *codd.* | reuocatum *C*, -asse *schol. Ricc.* || 11 ARTE M.] artem *codd.* | ab etiam in tertio *W.*: habetur in tertio *V (dett.)*, in tertio habetur *C* | commode *L*, -te *rell.* || 14 eicebantur *C* || 17 NVNC] non *C* | MEA — bene *om. C* | et *om. V* || 21 a causa — v. r. *om. C* || 23 principali quaestione *V (dett.)* || 27 culpam populi *V (dett.)* || 28 ita oppressit ea calamitas eam calamitatem *V*, ita op. ca. cam. *C*

TEM 'calamitatem' repetiit, ne nos fabulam dicere illum putaremus.

31 **23** VESTRA INTELLEGENCIA SEDABIT a iudicum persona.

32 **24** 1 NOSTRAE INDVSTRIAE rursus a sua. 2 *Et bene*

περιφράσει usus est, ne diceret 'uos . . nobis'.

33 **25** 1 CVM PRIMVM EAM AGERE COEPI iam hic narratio subtilis inducitur et ut non laedat populum et ut defendat poetam. 2 PVGILVM GLORIA *περιφρασις ἀντι τοῦ* 'pugiles'. sed etiam gloriosi, ut minus turpe sit antelatos eos esse, sicut Vergilius (*Aen. V 368—70*) 'magnis cum uiribus e. o. D. m. q. u. s. m. t., s. q. P.' etc. *haec est gloria pugilum, gloria funambuli.*

34 **26** 1 ACCESSIT EXSPECTATIO narratio, cur exclusa sit: hanc non poetae culpa deiectam nec iudicio populi et ideo nunc admittendam.

33 **25** 3 PVGILVM GLORIA F. <E.> A. EXSPECTATIO *πολυλογία*: 'pugilum gloria f. <e.> a. e. comitum conuentus' <etc.>

34 **26** 2 EXSPECTATIO desiderium, ut Vergilius (*Aen. II 283*) 'expectate uenis'. 3 FVNAMBVLII EODEM duplex causa ad unam exclusionem adhibetur.

35 **27** 1 COMITVM CONVENTVS utrum eos comites dicit, qui sunt pugilum assectatores an seruos qui dominos sequuntur? 2 STVDIVM certamen diuersis fauentium.

1 repetit *codd.*, corr. *Wieling* | illam C, illum (ante dicere) V (*dett.*) || 3 SEDABIT om. C | a iudicum *cod. Cuiac.*, at ubi cum C, *cod. Huls.*, primo cum V (*dett.*) || 5 *περιφρασι* V² (per- *dett.*), paci C | nos nobis V, nos uobis C || 8 GLORIA om. C | *περιφρασις αντι του* G² (*Steph.*), ***** CV || 9 sed C, *cod. Cuiac.*, et V (*dett.*) || 10 eos om. C | magnis] uastis *Verg.* || 11 uiri <c. u.> e. o. <q.> d. m. q. u. s. m. t. s. q. p. et cetera CV || 12 funambuli V, fun C || 13 excessit C || 14 hanc W.: hoc C, haec enim V (*dett.*) | culpe C | deiecta <est> V (*dett.*); reiecta *Westerh.*, cf. *ad v. 49* | et ideo om. C || 15 nec C | admittenda <est> V (*dett.*) || 16 pugilum gloria. f. e. a. spectatio V, pugilum *** pugilum gloria funab. a. e. e. expectatio C | *τω διαλογια* (*in mg. πολυλογια*; sic et *Steph.*) G², ***** C, om. V || 17 pugilum — a. e.] pugilum. gl. f. a. e. eo C, om. V | etc. *add. W.* || 21 dicit] . d. C || 22 assentatores C || 23 <an> studium V (*dett.*); strepitus *Ter.* | certamen *Steph.*: certa in C, certantium V (*dett.*)

- 3 CLAMOR MULIERVM bene 'mulierum': non enim timet eas, quibus suffragari uel refragari non licet in theatro.
- 36 28 VT ANTE TEMPVS EXIREM FORAS τῷ ἐξουθενισμῷ, ne grauem passus uideatur iniuriam.
- 33 25 4 PVGILVM GLORIA pugil dictus a pugna et 5 pugna a pugno; ueteres namque ante usum ferri et armorum pugnis et calcibus et morsibus corporumque luctatione certabant.
- 37 29 1 VETERE <IN N.> ἀντίθετον primum. 2 VETERE IN NOVA COEPI VTI CONSUETVDINE nisi 'nouam' comoe-10 diam intellexeris, non erit aperta sententia; nam et supra (prol. I 5) dixit 'nunc haec plane est pro noua'. 3 An in Terentio 'noua', quia numquam alias exclusus est? 4 Et bene 'ueterē', ut ostendat turpe non esse, quod et aliis poetis saepe contigerit. 15
- 38 30 REFERO DENVO aut 're' abundat' aut 'denuo'.
- 39 31 1 PRIMO ACTV PLACEO rationabiliter dixit 'primo', quia quinque sunt actus, partes fabulae. 2 PLACEO studio dixit 'placeo' pro eo quod est 'fabula placet' aut 'Terentius'. 3 Et mire: non diu, inquit, pependit iudi-20 cium, sed statim placui, ut quod sequitur non iudicio sed perturbatione factum sit. 4 CVM INTEREA RVMOR VENIT DATVM IRI hoc abhorret a nostra consuetudine, uerumtamen apud antiquos gladiatores in theatro spectabantur.
- 40 32 DATVM IRI 'datum iri' dixit ut fabulam, quoniam 25 haec omnia spectatori et populo dantur.

3 aut et exirent C | τῷ ἐξουθενισμῷ ne G² (Steph.), **** mone C, ***** ne V (dett.) || 4 passum C || 5 dictus <est> V (dett.) | pugna] -no C || 9 ἀντίθετον Steph.: ἀπετελον G², **** CV || 10 <ut> in noua V (dett.) || 11 apta V || 12 est plane V || 13 in] a V (dett.) || 13 <ideo dictum est> quia V (dett.) || 14 ueterem codd. | turpe — 16 REFERO om. C || 16 aut re] re schol. Ricc., a (aut V, dett.) uetere codd. || 19 studio W.: studeo codd. | placeo dixit V (dett.) | aut] at C, autem V (dett.) || 21 placui Westerh.: -it codd., schol. Ricc. || 22 factum sit] factum uideatur schol. Ricc., om. C || 23 DATVM IRI] e. d. C || 25 datum iri om. V | quoniam W.: q³ nam C, commendet V (dett.) || 26 haec] ut et V (dett.) | dicantur V (dett.)

- 42 **34** NON POTVI TVTARI LOCVM facete repetit 'locum'.
- 43^s **35** 1 NVNC TVRBA NON EST ἀνταπόδοσις πρὸς τὸ 'tumultuantur'; — 2 TVRBA id est θόρυβος. 3 NVNC TVRBA NON EST 'turbam' rettulit ad id quod ait supra (v. 32) 'populus c. t.', 'otium' ad illud (v. 33) 'pugnant de loco', 5 'silentium' ad illud quod dixit (v. 27) 'clamor mulierum'. — OTIVM πρὸς τὸ 'pugnant'; ET SILENTIVM πρὸς τὸ 'clament'. 4 NVNC TVRBA NON EST OTIVM ET SILENTIVM quae adhortatio per enumerationem!
- 44 **36** 1 AGENDI TEMPVS MIHI DATVM EST ab aedilibus 10 scilicet. 2 VOBIS DATVR POTESTAS CONDECORANDI LVDOS SCAENICOS quasi et populus aliquid agat, cum spectet.
- 46 **38** 1 NOLITE SINERE PER VOS σχῆμα διανοίας ἡτροικὴ ἐπίπληξις. 2 ARTEM MYSICAM oratorie, quasi non Terenti causa agatur sed artis musicae. 15
- 48 **40** 1 MEAE AVCTORITATI quia iam senex est. 2 <MEAE AVCTORITATI> FAVTRIX ADIVTRIXQVE SIT qua Terentium probo. et est figura analogia. vult autem se esse eius auctoritatis, ut et populo placere iam debeat, qui ipsi placet.
- 49 **41** 1 SI NVMQVAM AVARE commendatio ab ante actis, 20 id est a personae attributis. 2 SI NVMQVAM AVARE a meritis defensoris argumentum ad laudem fabulae. 3 SI NVMQVAM AVARE per haec verba vult Terentius demonstrare, quam grauis auctor sit qui suas comoedias probet. sic Hora-

1 tutare V, t. C || 2 ἀνταπόδοσις πρὸς τὸ Lindenbr. (ἀ. ἀντὶ τοῦ Steph.): **** codd. || 3 θόρυβος Steph.: **** codd. || 4 ait supra] dixit V (supra add. dett.) || 5 <s.> c. t. CV | illud <quod> V | pugnarat codd. || 6 ad aliud C || 7 πρὸς το 1. G², cod. Cuiac., *** V, om. C | pugnant post SILENTIVM C | ET om. V (dett.) | πρὸς τὸ 2. Steph.: *** codd. || 10 AGENDI] ad V, a C | tempus <est> V | EST om. C || 11 POTESTAS om. C || 12 aliquid agat populus V (dett.) | spectat C || 13 nos C | σχῆμα διανοίας (sic iam Steph.) ἡτροικὴς ἐπίπληξις G² (σ. δ. ἡτροικὴ ἐπίπληξις ex cod. Cuiac. Lindenbr.), lac. rell. || 14 non <in> C || 16 MEAE AVCTORITATI add. Steph. || 17 -QVE om. C | <commendatio> qua V (dett.) || 18 vult tantae auctoritatis esse schol. Ricc. | eius om. V (dett.) || 20 dictis V || 21 persona C || 24 quam<uis> C | qui] p C | probet om. C

tius (*Ep. II 1, 81—82*) 'ea cum reprehendere coner, quae grauis Aesopus, quae doctus Roscius egit'.

50 42 1 ET EVM ESSE QVAESTVM IN ANIMVM INDVXI modo non 'numquam' subauditur sed 'si', ut sit: et si eum esse etc. 2 ET EVM ESSE QVAESTVM IN ANIMVM INDVXI 5 a <*****>.

51 43 VESTRIS COMMODIS plus dixit 'commodis' quam si diceret 'uoluptatibus'.

50 42 3 QVAESTVM MAXIMVM QVAM MAXIME <ut> (*v. 46*) 'inique iniqui', *παρομοιον*. 10

52 44 SINITE IMPETRARE ME QVI IN TVTELAM MEAM ordo: sinite impetrare me, ne eum circumuentum inique iniqui <irrideant, qui> in tutelam meam s. s. et s. i. u. c. f.

55 47 1 MEA CAUSA C. quasi orator 'causam' dixit. 2 MEA CAUSA CAVSAM HANC ACCIPITE oratorie: sic enim 15 fit, cum persona pro persona ad commendationem affertur. 3 ET DATE SILENTIVM quasi fabulae ac poetae. 4 MEA CAUSA CAVSAM *παρονομασία*.

56 48 1 VT LIBEAT SCRIBERE ALIIS oratorie *ἀπὸ τῆς ἰσό- τητος*. 2 MIHIQVE VT DISCERE proprie: docet enim 20 poeta, discit scaenicus.

57 49 1 NOVAS EXPEDIAT POSTHAC ab utili argumentatio est. 2 *Et* bene 'ut expediat', tamquam facturus sit, etsi non expedierit, dum quaestum maximum seruire populo putat. 3 PRETIO EMPTAS MEO aestimatione a me 25 facta, quantum aediles darent, et proinde me periclitante,

1 respondere coneris (-ris C) *codd.* || 3 animo C | modo — 5 INDVXI *om. C* || 4 sed si *Steph.*: etsi V || 6 *lac. sign. Klotz*; *ἀπὸ τῆς ἰσοτιμίας Schoell* || 7 nostris V | dixit] *** C || 9 ut *add. W.* || 10 *παρομοιον G² (Steph.)*: **** V, *om. C* || 11 ordo <est> V (*dett.*) || 13 irrideant qui *add. Steph.* | u.] n. V || 14 oratori *codd., corr. Steph.* || 15 HANC ACCIPITE] & hoc C || 16 persone C || 18 *paronomasia V (dett.)*, **** C || 19 *ἀπὸ τῆς eCΔTHOC Lindenbr. ex cod. Cuiac., ***** C, om. V* || 20 DISCERE] dū C, *om. V* | <s. mihi> proprie <dixit> V (*dett.*) || 21 discit <*****> scenicus C, <quod merito ipse debeat> dici scenicus V (*sim. dett.*); *ἄποικις fuisse putat Schoell* || 22 expediet C | post hoc C | argumentatione (*om. est*) C || 26 perinde C | periclitantes *codd.*

si reiecta fabula a me ipso aediles quod poetae numerauerint repetant; — 4 Ergo 'meo' a me facto, a me statuto. — nam, quomodo alibi dixit (*Eun. prol. 20*), [postquam] aediles emerant. 5 Et bene, ut sequatur populus iudicium eius, qui aestimare uere fabulas poterit. 6 PRETIO EMPTAS MEO ut quidam uolunt periculo.

I.

1.

- 58 1 1 PER POL QVAM PAUCOS REPERIAS MERETRICIBVS FIDELIS nouo genere hic utraque *προτατικὰ πρόσωπα* inducuntur, nam et Philotis et Syra non pertinent ad argumentum fabulae. hoc autem maluit Terentius quam aut per prologum narraret argumentum aut *θεδὸν ἐπὶ μηχανῆς* induceret loqui. 2 PER POL QVAM PAUCOS REPERIAS haec persona Terenti more extrinsecus assumitur, ut sit per quam argumenti obscuritatem spectator effugiat. 3 PER POL QVAM P. animaduertendum est in hac fabula Terentium bonam meretricem inducturum, ne id contra morem uideatur facere, etiam aliam meretricem non malam inducere, ut id exemplis fiat tritius et usu uerisimile. 4 PER POL QVAM PAUCOS R. ordo: pol perquam paucos reperias; nam 'perpol' non est Latinum, sed τὸ ἐξῆς 'perquam', id est nimis. 5 QVAM PAUCOS quidam non 'pau-

1 reiecta *W.* (cf. *Cic. de fin. I 2, 4*): erecta *C.*, abiecta *rell.*; exacta *Schoell* | a me ipso *W.* (*duce Steph.*): a se ipso *C.*, a *V* (*dett.*) | aediles] pretio *V.*, pretio adiles *dett.* | numerauerunt *C* || 3 dixit *bis V* | postquam *secl. Schoell* || 5 quia extimare *C.*, cui aestimare *V* | <onus (omnes *D*)> posuerit *V* (*dett.*), posuisti *C.*; *corr. Steph.* || 8 protastica prosopa *codd.* | inducitur *V* (*dett.*) || 11 per *om. C* | *θεδὸν ἀπο μηχανῆς* (*Steph.*): ***** *rell.* || 13 persona] e *C* | assumuntur *C* || 14 per quam *Klotz*: postquam *codd.* || 15 PER — P. *om. V* | <autem> est *V* || 18 tristius *codd.*, *corr. ed. pr.* || 19 R. *om. V* | ordo <est> *V* (*dett.*) | per pol quam *codd.*, *corr. Steph.* || 20 τὸ ἐξῆς] *ποξῆς (bis) G²*, to *** *C.*, **** *V* (*dett.*); *τηῆς Pith.* *ex cod. Cuiac.*, κατὰ *τηῆς Steph.* | postquam *C*